

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tupakka- ja lääkelain mukaisen valvontasuunnitelman 2022 toteutuma:

Suunniteltujen tarkastusten toteutuma ja valvonnan kattavuus vuonna 2022

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tupakka- ja lääkelain mukaista valvontasuunnitelmaa vuodelle 2022 tehtäessä otettiin huomioon Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston Valviran laatima valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2020–2024. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikoissa valvottiin myös nikotiinivalmisteiden myyntiä lääkelain (395/1987) mukaisesti.

Valvonnassa keskityttiin tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan saaneisiin myyntipaikkoihin. Valviran ohjeen mukaisesti kohteet on tarkastettava joka toinen vuosi. Valvonta-alueella oli vuoden 2022 alussa yhteensä 106 voimassa olevaa tupakkalain mukaista vähittäismyyntiin lupakohdetta.

Tupakkalain mukaiset vähittäismyyntipaikkojen tarkastukset tehtiin Valviran neliportaista ABCD-lomaketta käyttäen. Tarkastustulokset tallennettiin valtakunnalliseen Vati-järjestelmään. Tarkastuskertomus on toimitettu sähköisesti Vati-järjestelmän kautta jokaiselle tarkastetulle kohteelle. Vuoden 2022 suunnitelman mukaan oli suunnitelmallisten myyntipaikkojen tarkastusten tavoitemääränä 79 tarkastusta. Suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 47 kpl (2021 26 kpl).

Ravintoloissa sijaitsevia erillisiä tupakointitiloja on valvonta-alueella 7 kpl. Valviran ohjeen mukaan tarkastuksia tulee tehdä tupakointitiloihin joka kolmas vuosi. Tavoitteena oli tehdä 4 kpl tupakointitilojen tarkastuksia. Näitä ei tehty vuonna 2022 yhtään kappaletta.

Läkelain mukaisia nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkoja oli vuonna 2022 50 kappaletta. Näistä suunniteltiin tarkastettavan 37 myyntipaikkaa. Toteutuma vuodelle 2022 oli 28 tarkastusta (2021 14 kpl). Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ei ole asettanut tarkastustiheydelle tavoitetta. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikka tarkastetaan samalla tarkastuskäynnillä kuin tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikka. Tarkastuksen havainnot kirjataan lääkelain mukaiseen tarkastuskertomukseen.

Toteutuneiden tarkastusten määrä nousi edellisvuoteen verraten. Toteutumat vastasivat keskimääräistä hieman parempaa valvonnan tasoa (valtakunnallisesti 53 %).

Tarkastusten toteutuma ryhmittäin on esitetty alla taulukossa 1.

Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta TOTEUTUMA 2022	Valvonta-kohteiden määrä (kpl)	Suunniteltujen tarkastusten määrä	Toteutunut / kpl 31.12.2022	Toteutunut suunnitelma sta / % 31.12.2022
Tupakkalain alaisten tuotteiden myynnin valvonta				
Vähittäismyyntipaikat	106	79	47	59
Tukkumyyntipaikat	1	1	0	0
Tupakointikiellot ja -rajoitukset				
Ravintolat ja muut tilat, joissa on erillinen tupakointitila	7	4	0	0
Lääkelain alaisten nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta				
Vähittäismyyntipaikat	50	37	28	76
Yhteensä	164	121	75	62

Taulukko 1. Tarkastusten toteutuma ryhmittäin

Tarkastusten aikana noudatettiin voimassa olevia Valviran Covid-19 ohjeistuksia sekä Mikkelin kaupungin ja Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän (Essote) ohjeita. Lähes kaikki tarkastukset tehtiin paikan päällä käynteinä, asiakirjatarkastuksia tehtiin 1 kpl.

Toteutuneet 47 tupakkalain mukaista myyntipaikkojen tarkastusta kohdistuivat 44 eri toimipaikkaan 106 kohteesta. Valvonnan kattavuus oli koko alueen kohteista 41%. (2021 24 %).

Lääkelain mukaiset myyntipaikkojen tarkastukset kohdistuivat 28 eri toimipaikkaan 50 kohteesta. Valvonnan kattavuus oli koko alueen kohteista 56 % (2021 27 %).

Hallinnolliset pakkokeinot

Tupakkalain ja lääkelain mukaisissa työtehtävissä ei ole käytetty hallinnollisia pakkokeinoja vuonna 2022.

Tupakka- ja lääkelain mukaisten hakemusten käsittely

Tupakkalain mukaisessa tupakka- ja nikotiininesteiden vähittäismyynnissä on toimijan haettava uusi lupa toiminnan alkaessa. Myyntilupa on sidottu toimijan y-tunnukseen ja toimipaikan osoitteeseen. Vuonna 2022 käsiteltiin näitä hakemuksia 6 kpl (13 kpl 2021). Hakemusmenettelyssä

on käytössä sähköinen lomake, jonka kautta suurin osa ilmoituksista otettiin vastaan.

Lääkelain mukaisia nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupia käsiteltiin vuonna 2022 yhteensä 2 kpl (2021 7 kpl).

Tupakkalain mukaista suunnittelematonta valvontaa ovat mm. asuntoyhteisöjen tupakointikieltoihin liittyvä hakemusmenettely. Vuonna 2022 käsiteltiin 4 tupakointikieltohakemusta. (2021 1 kpl).

Painopistealueiden ja näytteenoton toteutuma

Toimintavuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Painopiste	Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö		Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta		
	Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa				

Tupakkalain valvontaohjelmakauden 2022 - 24 painopisteet ovat:

1. Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa
2. Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö
3. Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta

Toimijoita opastettiin laittoman kaupan ehkäisyyn liittyvissä tunnistuskoodien hankinnassa, jäljitettävyydessä sekä pakollisen omavalvontasuunnitelman päivittämisessä vastaamaan keväällä uudistunutta Tupakkalakia. Toimijoita opastettiin lisäksi vaadittavien liitteiden liittämiseen tupakkalain mukaiseen myyntilupihakemukseen, sekä opastettiin myyntitoiminnan päättyessä. Omavalvonnan avuksi on saatavilla Valviran valmis mallipohja.

Tupakkalain valvontaa ei yleensä käytetä näytteenottoa. Tarkastukset perustuvat ensisijaisesti aistihavaintoihin. Jos aistinvaraista havainnointia ei voida käyttää tai asiasta on erimielisyyttä, tupakansavun kulkeutumista voidaan selvittää merkkisavututkimuksella. Tutkimuksia ei tehty vuonna 2022.

Tupakka- ja lääkelain mukaisen valvonnan henkilöstövoimavarat

Ympäristöpalveluissa toimi tupakka- ja lääkelain mukaisissa valvontatehtävissä vuonna 2022 osittain 2 terveystarkastajaa. Suunniteltu työpanos oli noin 0,2 htv. Toteutuma vastasi arvioitua suunniteltua työpanosta. Tarkkaa toteutumaa on haasteellista arvioida, koska nämä työtehtävät ovat olleet vain osa tarkastajien muista työtehtävistä.

Tiedottaminen ja muu toiminta

Tupakkalain muutoksista tiedotettiin vuonna 2022 yksikön kotisivuilla ja kaupungin viestinnässä. Uudistunut Tupakkalaki astui voimaan 1.5.2022.

Ympäristöpalvelujen tarjoamat lakisääteiset palvelut on kirjattu palvelutietovarantoon. Asiakkaille tiedot ovat käytettävissä suomi.fi- palvelussa.

Tupakkavalvontaa suorittavien tarkastajien yhteystiedot on päivitetty kaupungin kotisivuille.

Tupakka- ja lääkelain mukaisesta valvonnasta saadut tulot

Tupakkalain sekä lääkelain mukaan tehdyistä myynnin tarkastuksista ei peritä erillistä tarkastusmaksua. Kaikille 1.1.2022 voimassa olevan vähittäis- tai tukkumyyntiluvan luvanhaltijoille on lähetetty vuosittainen valvontamaksu alkuvuodesta 2022. Tupakka- ja lääkelain mukaisten tehtävien lupa- ja valvontamaksuilla kerättiin maksuja yhteensä noin 69 825,00 euroa (2021: 75 515,00 euroa).

Toteutetut kehittämistoimenpiteet

Vuonna 2021 aloitettiin EnviroVet Oy:n tarjoaman LaatuNet-laadunhallintajärjestelmän mukaiset sisäiset auditoinnit. Niissä tarkasteltiin myös tupakkavalvonnan suoritteiden vaatimuksenmukaisuutta. Sisäisiä auditointeja jatketaan edelleen.